

5. Primeri vprašanj, dejavnosti in nalog za izgrajevanje znanja za vsebinski sklop Življenje v skupnosti

Navodilo: Pozorno preberi besedilo, ki govori o življenju našega junaka Gašperja! Pri odgovorih na vprašanja ti bo v pomoč.

Pozdravljen(a)!

Jaz sem Gašper. Živim v majhnem mestu, kjer se vsi kar dobro poznamo. Tukaj obiskujem 3. razred osnovne šole. V družini smo štirje: ati Rafko, mami Blanka, sestra Manja in jaz. Očka hodi v službo v veliko tovarno, kjer izdelujejo dvigala. Sedi za računalnikom in računa ter riše skice. Mami je zdravnica in dela v veliki ambulanti. Kadar me kaj boli, me kar ona pozdravi. Sestra Manja hodi v šesti razred in je že prava »frajerka«. Včasih se kregava, ko hočeva oba gledati televizijo, vendar različne oddaje. Manja obiskuje plesno šolo, hodi pa tudi v športni klub h gimnastiki. Včasih nastopa. Jaz sem še premajhen, da bi hodil v plesno šolo, zato pa grem vsak dan na igrišče, kjer s prijatelji igramo nogomet. Večkrat se skregamo, če kdo nalašč spotakne, potem pa se dela, kot da ni nič. Jezi me, ker vem, da ni lepo, če se nekdo tako obnaša. Domov pridem čisto popackan. Očka in mami mi vedno pripovedujeta, da si moram umiti roke, ko pridem domov, in pospraviti stvari za seboj. Meni se pa ne da, ker pridem domov zelo utrujen. Če ne pospravim stvari, mi očka in mami ne pustita gledati televizije. Vendar me ne kregata, ampak se vedno z menoj pogovorita, tudi če ju kdaj zelo ujezim.

Večkrat gremo na obisk k dedku in babici, ki živita na drugem koncu mesta. Dedek se vedno jezi na svoje sosede, ki mečejo odpadke za njegovo živo mejo. Pravi, da je to zato, ker so prišli od nekod drugod, tam pa ne vedo, kako se obnašajo civilizirani ljudje. Tako pravi dedek. Mislim, da jih ne mara. Meni se zdi sosedov fant čisto v redu, čeprav včasih bolj čudno govori. Pogosto se vidiva v šoli, kjer sem mu že nekajkrat posodil šolske stvari, ki jih ni imel. Rad se pogovarja z menoj, saj ga ne zafrkavam tako kot nekateri fantje.

Moj očka se zelo zanima za politiko in se večkrat jezi, če politiki naredijo kaj narobe. Vedno hodi na neke sestanke in se dogovarja, kaj bodo novega naredili v mestu. Zadnjič je prišel domov zelo zamišljen. Šele, ko ga je mamica vprašala, kaj je narobe, je začel pripovedovati, da bi nekateri v našem mestu radi obnovili ribnik in ga preuredili v razkošen turistični center, da bi pripeljal turiste v naše mesto in obenem nudil zaposlitev kar velikemu številu meščanov. Drugi pa bi raje asfaltirali cesto, ki pelje mimo tiste vasi, kjer imamo tudi mi majhno počitniško hišo. Čeprav veliko ljudi hodi na delo v naše mesto in imam kar precej sošolcev iz te vasi, še nimajo asfaltne ceste. Očka pravi, da bi bilo potrebno narediti oboje, vendar je premalo denarja. Kmalu se bodo morali odločiti, on pa še ne ve, katero idejo bi podprl. Meni bi bil bolj všeč hotel ob ribniku, čeprav bi bil tudi vesel, če bi se na vikend vozili po asfaltu. Me pa res zanima, kako se bodo dogovorili.

Odgovori na vprašanja in si ob tem pomagaj z besedilom!

1. V katere skupine je vključen Gašper? V okenca označi s križcem, katere od teh skupin so prostovoljne, katere pa neprostovoljne

SKUPINE	PROSTOVOLJNE	NEPROSTOVOLJNE
---------	--------------	----------------

2. V katere dejavnosti je vključena Manja?

3. V Gašperjevi družini so štiri člani. Katere vloge imajo v družini in zunaj nje?

DRUŽINSKI ČLANI	VLOGE V DRUŽINI	VLOGE IZVEN DRUŽINE
Gašper		
Manja		
Rafko		
Blanka		

- Prepiši poved, v kateri starša Gašperja opozarjata na pravila, ki jih ne upošteva?
- Kaj meniš, zakaj je potrebno upoštevati pravila v neki skupnosti? Navedi vsaj dva utemeljena razloga za to!
- Iz besedila ugotovi, kako Gašperjeva družina rešuje spore (konflikte), do katerih občasno pride v vsaki družini!
- Navedi vsaj dva vzroka, ki po tvojem mnenju lahko sprožita konflikte v družini!
- Iz besedila prepiši tiste dele povedi, ki govorita o obnašanju nekaterih članov skupnosti, ki je drugačno, kot smo ga vajeni. Temu pravimo, da ne spoštujejo naših norm in dogovorov.

A/

B/

- Gašperjev dedek je svoje sosede gledal precej »postrani« verjetno zaradi tega, ker so se mu zdeli »čudni«. V zgoraj navedenih delih povedi izberi tisto, ki označuje dedkovo **neupravičeno razlikovanje med ljudmi**, in jo obkroži.
- Kaj meniš o Gašperjevem odnosu do sosedovega fanta? Pojasni svoje mnenje!
- Če bi bil ti na mestu Gašperjevega očeta in bi imel možnost soodločati o prihodnosti svojega kraja, za kateri projekt bi se odločil (obnova ribnika ali asfaltiranje ceste)? Navedi vsaj dva razloga, zakaj si se odločil za ta projekt!
- Navedi vsaj dva razloga, zakaj se nisi odločil za drugo možnost!

13. Pojasni, kako (na kakšen način) bi uskladili različna mnenja o potrebnosti ene ali druge rešitve v kraju!
14. Kaj misliš, zakaj se ljudje združujemo v skupine in živimo v različnih skupnostih? Naštej jih nekaj in za vsako pojasni, zakaj je ljudem koristna!
15. Kaj povezuje med seboj velike človeške skupnosti, kot je na primer narod?

KOMENTAR:

Zgornje naloge so primeren način za uvajanje v vsebino predmeta in način dela, ki ga bomo razvijali. Taksonomsko so nezahtevne, preverjajo le raven poznavanja ob analitičnem branju teksta ter utemeljevanje stališč, pridobljenih v neposredni življenjski izkušnji. Vsebuje minimalno število novih pojmov in vsebin. Kot začetek je primerno, da besedilo prebere učitelj in ga učencem tudi razdeli, da jim olajša delo. Nadaljevanje ure lahko poteka kot interaktivna diskusija, ki jo popestrimo s krajšimi vložki dela v dvojicah.

16. Problem kraja, izpostavljen v tekstu, zahteva rešitev ali-ali. Lotimo se ga lahko kot igro vlog JAVNI NATEČAJ ali predstavitev plakata PROPAGANDNA AKCIJA. Ena kot druga oblika zahtevata: predstavitev ideje z utemeljitvijo, pozitivne spremembe, ki jih bo uresničitev projekta prinesla, okoliščine, ki jih je pri odločitvi za izbran projekt potrebno upoštevati, ter realizacijo zamisli oz. pot do uresničitve projekta.

Potrebne aktivnosti za igro vlog («okroglo mizo» npr.):

- oblikovanje interesnih skupin,
- priprava argumentiranih stališč,
- konfrontacija stališč,
- oblikovanje odločitve ter diskusija »o diskusiji«.

V »diskusiji o diskusiji« usmerimo pozornost učencev od razumevanja problema tudi k originalnosti rešitev, prepričljivosti in jasnosti argumentov in veščini nastopanja in prepričevanja ter jih opozorimo na cilje predmeta.

17. Preberi zgodbo, ki sledi in odgovori na vprašanja:

Leta 1800 se je iz gozda ob vasi Saint-Serin pojavila čudna prikazen. Obnašala se je kot žival, čeprav so kasneje ugotovili, da je deček, star od deset do enajst let. Oglašal se je s čudnimi kriki. Zavračal je oblačila in vsakič, ko so mu jih nadeli, jih je strgal z zobmi. Natančni medicinski pregledi niso pokazali nobenih organskih posebnosti. Kasneje so ga preselili v pariz, kjer so poizkušali »zver spremeniti v človeka«. Naučili so ga osnovnih higienskih navad, samostojnega oblačenja, vendar ga niso naučili več kot nekaj besed. Nikoli se ni želel igrati z igračami. V poročilih so navajali, da nezmožnost govora ni bila vezana na mentalno zaostalost. Umrl je star okrog štirideset let. (povzeto iz Obča sociologija, založba, avtorji, leto izdaje ! Nežka)

Komentiraj zgornjo zgodbo; lahko si pomagaš z naslednjimi vprašanji:

- kakšni so bili vzroki za dečkovo vedenje,
- zakaj ljudje potrebujemo skupine,
- kakšno je bilo (NE) vključevanje dečka v skupine (prostovoljno, neprostovoljno),
- dečkove vloge/naloge v življenju.

Bloom. razumevanje, analiza, sinteza, uporaba, vrednotenje'

Marzano: dedukcija, analiza napak, abstrahiranje, preiskovanje

18. Napiši v katero/e skupine se najraje vključuješ in pojasni zakaj.

Bloom: razumevanje, uporaba, analiza, vrednotenje

Marzano: preiskovanje, abstrahiranje, utemeljevanje

19. V življenju ljudje sprejemamo različne vloge. Katere vloge igrata tvoja mama in oče?

V krajši pripovedi o svoji družini jih označi z barvo. Izpostavi vsaj tri vloge!

Bloom: poznavanje, razumevanje

Marzano: preiskovanje, abstrahiranje

20. Človek potrebuje dobre prijatelje. Katera pravila morajo veljati med prijatelji? Zapiši jih in dodaj, kaj tebi pomeni prijateljstvo.

Bloom: sinteza, vrednotenje

Marzano: preiskovanje, odločanje, utemeljevanje

21. Tukaj so zgledi za različne vrste pravil. Na prazno črto napiši pravilo, o katerem je govora (dogovor/moralno pravilo/zakon/šolsko pravilo).

A/ Na taborjenju se taborniki dogovorijo, da bo vsak en dan v tednu pomival posodo. Za spoštovanje _____ bo skrbel starešina.

B/ Državni zbor RS je sprejel _____, ki med drugim zahteva, da motorna vozila tudi podnevi vozijo s prižganimi lučmi.

C/ Razredna skupnost 7.c bo pripravila zaključni piknik, na katerega bodo povabili tudi starše. Za izvedbo _____ bo poskrbela Eva.

D/ V šolo prihajam pravočasno, to je _____.

E/ V reki se nekdo utaplja. Mimoidoči mu pomagajo; ravnajo se po _____, ki zahteva, da pomagamo človeku, katerega življenje je v nevarnosti.

F/ _____ pravi, da je potrebno pisna ali osebna opravičila za odsotnost posredovati razredniku najkasneje v petih dneh po prihodu učenca v šolo.

Bloom: poznavanje

22. S katero knjižico si boš pomahal kot učenec osnovne šole, če boš v dvomih, kaj je prav in kaj ne? _____

23. Obkroži pravilno/neppravilno trditev:

A/ Slovenija je samostojna država. DA/NE

B/ Strpnost povečuješ s sovraštvom. DA/NE

C/ Diskriminacija pomeni nepriznavanje drugih. DA/NE

D/ Za zadovoljevanje potreb človek potrebuje tudi skupino. DA/NE

24. EU je _____. Njena denarna enota je _____.

Simboli EU so _____
Ljudje se združujejo, da (navedi vzroke) _____

S pomočjo primera razloži, katere prednosti na šolskem področju nudi Unija mladim? _____

Bloom: poznavanje
Marzano: preiskovanje

25. S pomočjo časopisne notice pojasni, za katero pravico se borijo ženske, o katerih teče beseda.

AFGANISTANSKE ŽENSKÉ V BONNU ZAHTEVALE PRAVICE

Po večletnem zatiranju so včeraj predstavnice afganistanskih žensk na vseafganistanski konferenci na Petersbergu pri Bonnu javno zahtevale svoje pravice. Za pogajalsko mizo sta ob 36 moških sedeli tudi ženski brez burke, kot svetovalki pa sta bili na pogovorih prisotni še dve ženski. Sicer se je ob vznožju močno zastraženega Petersberga zbralo kakih 150 žensk, med katerimi so bile tudi izgnane Afganistanke, ki so protestirale proti zatiranju. (sta)

Bloom: poznavanje, razumevanje
Marzano: preiskovanje, odločanje

26. Preberi zgodbico iz šolskega vsakdana ter jo analiziraj s pomočjo vprašanj!

V 7.b so pred nekaj tedni dobili novo učenko Majo. Hitro se je vključila v razredno skupnost in zaradi njene pridnosti ter zavzetosti za delo jo je razredničarka določila za vodjo skupine pri delu na naravoslovnem dnevu. Dovolila ji je tudi, da lahko sama izbere ostale člane skupine, in sicer dve deklici in dva dečka. Odločitev za izbor ni bila lahka, saj Maja vseh sošolk in sošolcev še ni dobro spoznala.

»Le koga naj izberem?« se je spraševala. »Fantje so smotani in le noreli bi. Morda Marka. Je odličnjak. Kaj me briga, če je piflar, na računalnik se pa dobro spozna. Le kako se more družiti s tistim debelim Tonijem, ki se mu najbrž nič ne ljubi? Pa še Sonjo je užalil, ko ji je rekel zabita blondinka, češ da so vse plavolaske takšne.

Nejc mi je všeč. Rad govori z menoj in se vedno šali. Je najboljši nogometaš na šoli. Nogometaši so pa vsi lepi. Mare dobro riše, on bo za plakat. Andreja naj poroča, ker lepo bere.

Tinini starši so bogati privatniki, je rekla moja mama. Živijo v hiši kot iz pravljice. Ponavadi so otroci iz takšnih družin razvajeni, ampak Tina se mi ne zdi takšna.«

A/ Iz Majinega razmišljanja izpiši tri primere, ki kažejo na stereotipno gledanje na ljud.

Bloom: poznavanje, razumevanje

B/ Iz primerov izpiši pozitiven stereotip.

Bloom: poznavanje

C/ Zakaj meniš, da Maja tako razmišlja o svojih sošolcih?

Bloom: razumevanje

D/ Kje, na kakšen način se ljudje naučimo stereotipov?

Bloom: poznavanje, razumevanje, uporaba

E/ Kaj bi svetoval Maji, da bi opustila takšno razmišljanje o ljudeh? Svoje predloge utemelji

Bloom: sinteza

Marzano: invencija, reševanje problemov

F/ Zapiši vsaj 3 pravila obnašanja v tvoji razredni skupnosti, ki zahtevajo od vas strpnost, odgovornost in upoštevanje različnosti.

Bloom: uporaba, sinteza

Marzano: preiskovanje, reševanje problemov, invencija

G/ Tudi tebi se je zagotovo kdaj zgodilo, da si se motil o neki osebi (sošolcu, učitelju, novih sosedih, starših...) zaradi predsodka. Zapiši to izkušnjo v nekaj stavkih in povej ali si se česa iz nje naučil.

Bloom: sinteza, uporaba, vrednotenje

Marzano: analiza napak, argumentiranje, reševanje problemov

KOMENTAR

Naloga je zgled, kako lahko enake naloge uporabimo za usvajanje ali utrjevanje novega pojma.

27. Oglej si zadolžitve učencev in učenk na dvodnevem taborjenju.

DEČKI	DEKLICE
Postavljanje šotorov	Pospravljanje šotorov in tabora
Prinašanje drv in vode	Pripravljanje hrane
Kurjenje ognja	Pomivanje posode
Pečenje na žaru in poskrbeti za glasbo.	Priprava kulturnega programa z glasbo

A/Edino predvideno skupno opravilo je bila skrb za glasbo. Ali se ti s takšno razdelitvijo dela strinjaš? Utemelji.

Bloom: vrednotenje

Marzano: utemeljevanje

B/ Če bi bil ti učitelj, kako bi se izognil stereotipni delitvi na moška in ženska dela?

Bloom: uporaba

Marzano: invencija

28. Dopolni poved z eno od besed v oklepaju!

Družbene skupine so _____ (trenutne, kratkotrajne, trajne) družbene povezave, ki jih združuje zadovoljevanje potreb in interesov.

Bloom: poznavanje

29. Razvrsti značilnosti primarnih in sekundarnih družbenih skupin!

Spodaj naveden značilnosti so v večji meri značilne za ene skupine, v manjši meri pa so lahko zastopane tudi v drugi skupini. Razvrsti (in označi s križci) značilnosti glede na to, v kateri skupini prevladujejo! V zadnji dve vrstici vnosi značilnosti po svoji presoji!

ZNAČILNOSTI	PRIMARNE SKUPINE	SEKUNDARNE SKUPINE
Osebni odnosi		
Formalni (neosebni) odnosi		
Točno določene naloge		
Točno določen položaj		
Jasno določeni cilji, interesi		
Veliko članov skupnosti		
Zaupanje in razumevanje		
Medsebojna pomoč		